

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora

Warszawa, dnia 2026-09-14
DUS-II.055.29.2026.PS

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z _____ petycją dotyczącą podjęcia inicjatywy legislacyjnej w sprawie zmiany zasad zwiększania emerytur za okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, Departament Ubezpieczeń Społecznych przedstawia następujące stanowisko.

Od początku funkcjonowania systemu ubezpieczenia społecznego rolników, a więc od 1977 r. aż do roku 1989, istniał obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców”, tj. osób, które pracę na roli łączyły z zatrudnieniem poza rolnictwem. W związku z podwójnym ubezpieczeniem istniała możliwość pobierania świadczeń emerytalno-rentowych zarówno z powszechnego, jak i rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego.

Na podstawie ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym (Dz. U. poz. 53) zniesiono zarówno obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców”, jak i możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalno-rentowych, wprowadzając rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych przy możliwości pobierania tylko jednego świadczenia emerytalnego- z powszechnego albo rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego. Jeżeli osoba jest uprawniona do obu emerytur, to jest jej wypłacana tylko jedna z nich- wyższa lub wybrana przez świadczeniobiorcę.

Obowiązujący stan prawny reguluje sytuację osób, które zmieniały rodzaj działalności zarobkowej i w związku z tym były objęte różnymi systemami ubezpieczenia. Rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych, uregulowano zarówno w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm.), od strony zagadnień związanych z powszechnym systemem emerytalnym, jak i w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 1770), regulującej zagadnienie emerytur rolniczych.

Z przepisu art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jednoznacznie wynika, że od 1 stycznia 1991 r., tj. od dnia wejścia ustawy w życie, w razie zbiegu prawa do obu emerytur uprawnionemu wypłaca się tylko jedno wybrane przez niego świadczenie. Kwestię zaliczania okresów składkowych dla osób urodzonych przed 1949 r., reguluje art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem do okresów ubezpieczenia niezbędnych do przyznania emerytury rolniczej z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zalicza się m.in. okresy, od których zależy prawo do emerytury pracowniczej wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, pod warunkiem, że nie zostały one wcześniej zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

Analogiczną regulację zawierają przepisy dotyczące powszechnego systemu emerytalnego, ponieważ przyznanie emerytury na podstawie ustawy emerytalnej osobie urodzonej przed 1 stycznia 1949 r. uzależnione jest od udowodnienia wymaganego stażu pracy z uwagi na to, że zgodnie z art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonym, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny (odpowiednio dla kobiet i mężczyzn 60 i 65 lat) oraz posiadają okres składkowy i nieskładkowy (dla kobiet i mężczyzn odpowiednio co najmniej 20 i 25 lat). W sytuacji gdy ubezpieczony spełnił warunek posiadania odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, to nie zachodzi potrzeba uzupełniania okresów składkowych i nieskładkowych w celu ustalenia prawa do świadczenia.

Przedstawione rozwiązania mają na celu uwzględnienie w wysokości świadczenia faktu opłacania składek na dwa rodzaje ubezpieczenia przez osoby zatrudnione na roli oraz pracujące poza rolnictwem. Jeśli ww. okresów nie wykorzystano do uzupełnienia brakującego do nabycia uprawnień emerytalnych stażu ubezpieczeniowego, świadczenie to - na wniosek zainteresowanego - ulega zwiększeniu: emerytura rolnicza na podstawie art. 25 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a emerytura pracownicza na podstawie art. 56 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie jest jednak możliwe późniejsze dowolne zmienianie sposobu wykorzystania tych okresów, jeżeli zostały one już uwzględnione przy ustaleniu prawa do świadczenia rolniczego, które następnie zostało przyznane i wypłacane.

Powyższe wynika z art. 56 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym zwiększenie emerytury z tytułu okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do świadczenia na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Regulacja ta określa zasady uwzględniania okresów ubezpieczenia w przypadku zbiegu uprawnień do świadczeń z obu systemów oraz zapobiega ponownemu uwzględnianiu tych samych okresów przy ustalaniu świadczeń. Regulacja ta była przedmiotem kontroli konstytucyjnej w sprawie o sygn. SK 37/06. W wyroku z 13 grudnia 2007 r. Trybunał Konstytucyjny uznał art. 56 ust. 5 ustawy za zgodny z art. 67 ust. 1 oraz art. 32 ust. 1 i 2

Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując, że ograniczenie możliwości zwiększenia emerytury wynika z wcześniejszego ustalenia prawa do świadczenia z systemu rolniczego. Mając na uwadze obowiązujący stan prawny oraz utrwaloną wykładnię art. 56 ust. 4 i 5 ustawy, brak jest podstaw do przyjęcia, że okresy ubezpieczenia rolniczego uwzględnione przy ustaleniu prawa do świadczenia rolniczego mogą zostać następnie ponownie wykorzystane w celu zwiększenia emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych.

Konstrukcja ta ma na celu jednoznaczne określenie zasad uwzględniania okresów ubezpieczenia w przypadku zbiegu uprawnień do świadczeń z obu systemów oraz zapobieganie wielokrotnemu uwzględnianiu tych samych okresów ubezpieczenia przy ustalaniu wysokości świadczeń. Przyjęte rozwiązania służą zachowaniu spójności obu systemów ubezpieczeniowych oraz racjonalizacji wydatków publicznych, w tym środków budżetowych przeznaczanych na finansowanie systemu ubezpieczeń społecznych. Ich konsekwencją jest ograniczenie możliwości późniejszego zmieniania sposobu wykorzystania okresów ubezpieczenia w zależności od tego, które rozwiązanie w danym momencie byłoby dla ubezpieczonego korzystniejsze. Należy jednocześnie wskazać, że osoba ubezpieczona ubiegająca się o emeryturę rolniczą jako pierwsze świadczenie, podejmując decyzję o wyborze świadczenia i pobierając je przez określony czas, może w praktyce kształtować sposób realizacji swoich uprawnień emerytalnych, również w odniesieniu do świadczenia z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

